

ram Lib. 3. Cap. 2. num. 82. P. Molina Diss. 112. vers. *Atque hinc* Cardinale Lugo Diss. 25. num. 124. vers. *Ultimo*. P. Filiucium Tract. 34. num. 60. Caramuelem numer. 735. unde negari nequit, quin hoc sit valde probabile. Contrarium autem vt probabile in Assertionem propono, sicut & visum P. Filiucio, quia magis videtur favorabile in ordine ad praxim: mutans enim nihil perdit, & mutuarius graui se onere ex parte liberat; & in presenti causa magis videtur fauendum mutuarius, quia magis egent, vnde & eorum angustia subleuanda. Præterquam quod ratio pro sententia ista magis videtur vrgeri.

Assertio 2.
Non satis
facere sol-
uentem
infamata
pecunia
mutuo ac-
ceptum.

136 Dico secundò. Qui mutuum accipit pecuniam, non videtur satisfacere, si eam soluat quando iam est destinata mutationi, in qua minoris valoris est futura, nisi mutans eam possit expendere nihil de presenti valore perditurus. Ratio est: quia nullus hoc pacto mutuum dat, talem ex mutuo iacturam facturum, esset enim hoc mutationem, quæ opportunum est indigentium remedium, valde odiosam reddere, & ita minus vitatam, ex quo gratia incommoda in comitatu humano sequerentur. Hoc videtur esse clarissimum.

Assertio 3.
Secus esse
in debitis
alio titulo.

137 Dico tertio. Quando pecunia est mutationi dicta proxima, satisfacit qui debet aliquid ob alios titulos, nisi nomine alterius agat secundum explicationem statim exhibendam. Pro hoc stat communis vsus, de quo oculatus testis Caramuel, vt ipse testatur num. 728. quando tempore Philippi Tertij in Hispania cuprea moneta mutata est; huius enim mutationis rumore sparso certis coniecturis, magna sollicitudine, & diligentia, qui grauabantur ære alieno, venditoribus satisfaciebant, ne cogerentur postea duplum refundere. Vidimus hoc etiam annis præteritis argentæ monetæ mutatione vulgata, creditores enim per potestatem publicam compellebantur solutionem acceptare iuxta valorem publicum. Quod quidem merito fieri potuit, quia solutiones debent acceptari cum sunt monetæ currenti, quæcumque illa sit, vt vidimus n. 29. Est autem moneta currês, & vsualis, dum auctoritate publicâ non mutatur. Et licet ob difamationem minoris videatur valoris, eo nõ obstante possunt creditores compelli, vt admittât, quia & ipsi suos etiam possunt compellere creditores; esset enim magnum inconueniens, si solutiones non admittèrentur, quia contractatio cessaret, & rerum necessariorum copia non daretur; quandoquidem non essent, qui venderent, aut certè multò maiori pretio id facerent. Cum ergo in contractibus rerum istarum retineatur monetæ valor, & qui vendunt eam accipere compellantur; debet item valor idem in ordine ad solutiones retineri; non enim aliud æquitas patitur, & monetæ valor debet esse idem pro omnibus, quando non est auctoritate publicâ variatus. Quod si creditor aliquis sit, qui compulsus accipere, nequeat iuxta valorem eundem expendere, quia debitor ipse non est, vt compellere creditorem possit, nec censum habeat, quem redimat, & ita necessarium patitur detrimentum, id certè per accidens est, & ad rationem boni publici parum conducens: nam quandoquidem aliquis est detrimentum passurus, aut debitor scilicet, aut creditor; nihil

Reipublicæ interesse videtur, quòd vnus potius, quàm alius, illud patiat. Et generaliter loquendo, debitoribus est potius, quàm creditoribus fauendum, propter rationem adductam. num. 135. illi enim inter maiores versantur angustias; vnde illa contra Creditores Dei exprobrantis vox Isaiæ. 58. v. 3. *Et omnes debitores vestros repetitis.* Circa id autem quod ob stare poterat ratione priorum operum, diximus, num. 33.

Limitatio
Assertionis
notanda
pro execu-
toribus se-
stamento-
rum.

138 Limitatio autem in Assertionem addita, Nisi nomine alterius agat; quia contingit, vt testator iubeat determinatam aliquam pecuniæ quantitatem in opus pium conferri, quæ sit apud executores deposita, & circa quam nulla esse variatio valoris queat. Tunc autem non deerit executor (& talem aliquem nouimus) qui velit infamata pecunia soluere, quod legatario soluendum. Sed est illud omnino à iustitiâ, & fidelitate alienum, quia contra manifestam testatoris voluntatem, & ius legatarij in eadem voluntate fundatum. Est item contra leges depositi; vnde si testator debitum repeteret, nullo modo esset tali solutione contentus. Si ergo testator non fieret satis, ergo neque legatario, in quem ille omne ius suum transtulit. Et simile erit, si quis quod à testatore in optimâ monetâ accepit, velit Barras tribuendo exequi, quarum pretium forensis inferius est, vt necessario legatarius in illis sit partem non modicam perditurus.

Assertio 4.
Circum m-
tum cum
loco, & a-
liam illis
esse ratio-
nem.

139 Dico quarto: quod dictum est de solutione in superiori Assertionem, intelligendum etiam in mutuarius; quando mutuum non est omnino gratuitum; sed cum præmio ob lucrum cessans, aut damnum emergens. Ratio est, quia contractus tales ordinariè non sunt in gratiam mutuarius, sed respectus ad lucrum habetur, & ita non currit in illis fundamentum Assertionis primæ, quòd scilicet mutuum sit beneficium, ex quo nullus grauari debet. Quòd si contingat in foro exteriori compelli. Sic gratuito mutuantem admittere solutionem, id in foro animæ nihil proderit, vnde mutuarius ad plenam recompensationem manebit in Dei oculis obligatus. Sed communia hæc alijs extra Indias sunt. Ad alia iam specialia veniamus.

C A P V T XII.

Contractus alij Indici percurruntur, præsertim Ecclesiasticorum.

Circa præcipuos, quatenus speciales sunt aut speciale aliquid in illis admiscetur, dictum à nobis, quòd est visum opportunum: vnde circa alios breuioribus est clausulis decurrendum; sicut in nonnullis diuini institutum.

§. I.

De contractu circa Coam.

140 Dictum de illâ Titulo 1. num. 138. & seqq. Hic quæro an Religiosi habere possint prædia, in quibus arbores istæ coluntur, & emolumentis earum frui; cum enim genus istud foliorum ea habeat inconuenientia, de quibus

Religiosi an
habere Co-
ciceta
queant, id
est arbores
Colere.

Posse, sed
non decere
nisi ali-
quando.

1. Cor. 9.
v. 5. & 12.

bus loco citato diximus, Religiosos, qui omnium spirituali bono, ac præsertim Indorum conuersioni, & in fide promotioni debent attendere; videtur dedecere. Quòd quidem ego sic arbitror, dedecere quidem ob rationes dictas, sed nihilominus non peccare grauitè, si ex donatione alicuius habuerint, si ex donatione alicuius habuerint, neque eam commodè possint alienare: dummodò prædia in pago non insalubri sint, in quo scilicet Indi cultores de vita periclitentur, quorum aliqui inueniuntur. Ratio est, quia ea, quæ minus decent, ob rationes aliquas specialis conuenientiæ solent licita reddi. Sic D. Paulus indecens sibi iudicauit habere, qui alimenta ministraret circa euangelij prædicationem occupato, vnde ait 1. Cor. 9. v. 12. *Sed non vsi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi.* Et tamen alios Apostolos non ita fecisse ibidem præmiserat, dicens v. 5. *Namquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi: sicut & ceteri Apostoli, & fratres domini, & Caphas?* Quòd ergo minus decent videbatur, Apostoli alij faciebant, quia ad id cogebat necessitas, & indecentia illa magnitudine virtutum, & excellentia miraculorum supplebatur, vt nullum Euangelio obstaculum videretur: Existima autem indecentiam fore non tolerandam, si Coca in proprijs Religiosorum domibus minutius esset venalis; nam & abusus illius, non sine graui nota in Religiosos cepit propagari.

§. II.

De aliquibus Religiosorum contractibus, qui negotiationem videntur præferre.

Aliqua emi
in Indis
ab eis posse
caris in
Hispania
vendenda,
necessitatis
titulo.

141 Sit hoc ad nuper dicta consequens, de quo P. Molina Diss. 342. §. Tertio obseruandum. Vbi ait Religiosos in India, & Brasilia, nonnullos regionum illarum fructus emere viliori pretio, vendendos maiori in Europa, vt inde quæ illis necessaria sunt empta transmittantur. Quòd ipse Pater probat, quia ad illud necessitas cogit; dummodò intra necessitatis limites se contineant, & non cedat in lucrum, quòd est necessitati tantummodò indultum. Et hanc eius doctrinam alij postea sunt amplexi; pro quâ & auctoritas sic facientium esse potest affatim sufficiens; cum viri docti, & probi sint, qui melius, quàm alij, circumstantias rerum noscere poterunt. Pro quibus est caput. *Multa sunt, ne Clerici, vel Monachi.* in quo sic ex Concilio Moguntino: *ne tamen insum negotium est interdendum propter necessitates diuersas, quia legitimos sanctos Apostolos negotiatis fuisse.* &c. Pro quo etiam: *extra de dicimus Cap. dilecti.*

Religiosos
non posse
agros con-
ducere vt
fructus
vendant.

142 Illud non ita excusabile, vendere agrorum fructus quos Religiosus conduxit: quòd quidem prohibitum in Cap. *Multa sunt* citato, verbis illis: *conductores secularium rerum, aut Procuratores.* Vt ibi Doctores intelligunt, & expressus in Cap. *Pervenit.* 21. *Quæst.* 3. ex Concilio 1. Carthaginensi, in quo Nicolaus Papa Episcopis Castillanis sic dixisse legitur. *Verba citati Capituli sunt: Decretum igitur sancta Synodus, neminem deinceps eorum, hoc est, non Episcopum, siue Clericum,*

aut Monachum conducere possessiones &c. Idem habetur in Cap. *Placuit.* Vbi tamen de Monachis non est sermo. Constat autem ex Cap. *Sed nec: ne Clerici, vel Monachi.* Ea quæ quæ ad negotiationem spectent, strictius Religiosis inhiberi, verbis illis: *Districte autem eum decernimus puniendum, si Religiosorum quisquam aliquid prædictorum ausus fuerit attentare.* Sic ibi ex Alexandro Tertio in Concilio Turonensi. Cum etiam in priori Capite expressa Monachorum habeatur mentio: nil refert in alio Capite illam non extare, vt est manifestum; & hoc debent Parochi Regulares attendere quia & prohibitio comperita est, & Doctores in ea agnoscenda, & asserenda conueniunt.

Negotiatio
illus stri-
ctius pro-
hibita.

143 Addunt tamen id contingere quando aliena prædia conducuntur, vt vendantur fructus. Pro quo videri possunt P. Molina Diss. 342. vers. *Idem dicerem.* Cardinalis Lugo Diss. 26. numer. 29. P. Lessius Lib. 2. Cap. 15. num. 6. P. Gaspar Hurtadus Diss. 2. de Contractibus, diff. 2. Quest. 9. Puncto 2. num. 4. P. Dicastillus Lib. 2. Tract. 9. Diss. 1. num. 238. & alij, qui communitè addunt ex huiusmodi contractu debere alcualam, vel quocumque alio nomine vocetur id, quòd ex venditione debetur. Si ergo prædia non conducantur, vt vendantur fructus, & quæstus ex illis fiat, sed ex alijs finibus, non currit prohibitio. Ex. g. si conducantur, vt propria animalia ibi pascantur, quia non est locus commodus Religiosis vbi id facere possint. Quòd ampliandum, etiam pascantur vt bene enutrita vendi melius possint. Vbi & ampliatio alia fieri secundum alios potest, videlicet etiam animalia emantur, & ibi diutius alantur, & curentur, vt sic per industriam meliora reddita vendi cum lucro possint. Non enim immutata vendantur, quòd communiter Doctores requirunt ad propriam negotiationem; de quo dictum n. 33. & melioratio videtur esse fructus industria, quamquam hoc vltimum difficultate non careat. Videatur Cardinalis Lugo num. 29. & 34. & decretum 84. *Congregationis septimæ nostræ Societatis.*

Limitatio
ex fine vs-
dationis
fructus.

Notanda
exempla.

144 Item si conducantur, eò quòd ad culturam propriorum prædiorum notabiliter conferant, vel ob pasqua, vel ob aquas irrigationi necessarias, vel propter vitanda damna ex vicinis prædijs occurrentia, quæ sunt semper frequentissima: ob rixas rusticorum, & vicinorum æmulationes, insidias, suffurationes, simultates. Sic Abraham & Loth, licet cognati, & iusti. *Non poterant habitare communiter.* Genes. 13. v. 6. *Vnde & sacra scriptura inter pastores gregum, Abram, & Lot.* v. 7. in his ergo & similibus casibus, licet ex conductis prædijs vendantur fructus, non contrauenitur iuris canonici dispositionibus, iuxta quas solum negotiatio ob directum finem quæstus faciendi prohibetur, quæ generaliter Textus damnat, vt videri potest tota Diss. 88. & toto Titulo. *Ne Clerici, vel Monachi:* non autem eum, qui intra rationis contineatur limites, & nihil inordinatum: aut scandalo occasionem præbens, constat præferre. Videatur Cardin. Lugo in *Responsis moral.* Lib. 3. *Dubio.* 20. num. 3. Et quòd dictum est de Religiosis, etiam de Clericis est intelligendum, circa quos tamen aliquid specialius adiciendum.

Et ampliatio
ratio conside-
ratione
digna.

Genes. 13.
v. 6. & 7.